

Болашақ

Заманауи журналистің ұстанымы

Әлеуметтік ұстаным, яғни белгілі бір әлеуметтік күштерді қолдау, олардың жағында сөйлеу, олардың мүддесін білдіру және қорғау журналист арқылы жүзеге асады. Оның шығармашылық қызметінде әр түрлі формада көрінеді. Әлеуметтік ұстаным бейсаналық болуы мүмкін, интуитивті түрде қалыптасады. Журналистің әлеуметтік ұстанымын белгілі бір әлеуметтік топтардың қажеттіліктерімен, ұмтылыстарымен байланыстыру саналы бола алады. Дегенмен бұл топтардың қоғамның әлеуметтік құрылымындағы орнын, олардың тарихи процестегі рөлін түсіну түсініксіз. Тіпті жалған болуы мүмкін. Сонымен, әлеуметтік ұстаным уақытының, рефлексиялық шындығын нақты түсіну арқылы оны шешуші және дәйекті түрде жүзеге асыру арқылы принциптер қалыптасады. Белгілі бір журналистің санасы мен нақты мінез-құлқында әлеуметтік ұстаным «бұлыңғыр» анықталмаған. Сондықтан айқын ұстанымға айнала алмауы мүмкін. Ұстанымның мазмұны қоғамдық дамудың нақты қажеттіліктеріне сәйкестігі. Ондағы халықтың, белгілі бір әлеуметтік топтардың, бүкіл адамзаттың нақты қажеттіліктерінің көрінісі туралы мәселелер ерекше маңызды болып табылады. Журналистің алдында қиындықтар туындайды. Оның алдында өзінің мүдделері бар көптеген топтардан тұратын қоғам, жалпы адамзаттық құндылықтарды әр түрлі түсіндіреді. Сонымен қатар, мүдделердің бұл объективті көпші аудиторияға әсер ету үшін өзара бәсекелесетін идеялық-саяси ұстанымдардың үлкен жиынтығын тудырады. Олардың негізінде саяси плюрализм жағдайында бірнеше саяси топтар қалыптасады, жұмыс істейді. Мұндай жағдайда әр журналистің алдында міндет тұр: өз ұстанымдарын анықтау, өмірдің нақты жағдайларының қалыптасқан ұнатулар мен ұнатпаулардың, бейімділіктер мен қалаулардың әсерінен саналы түрде тандалған және дәйекті түрде қорғалған ұстанымдар деңгейіне бейсаналық түрде «аудару». Журналист өз қызметін екі бағытта дамытуы керек: біріншіден, өмірдің түсінікті құбылыстарының көзкілегін кеңейту, оның заңдылықтарына тереңірек ену. Екіншіден, бұрын қабылданған мінез-құлық сызығын түзетуді қажет ететін елеулі өзгерістерді мұқият бақылау. Журналистің ұстанымының жеткіліксіз сенімділігі, идеялық негіздерінің бұлыңғырлығы көбінесе идеологиялық тұжырымдамаларда қайта ойлауды және жиі терең өзгерістерді қажет ететін әлеуметтік дағдарыстар кезінде көрінеді. Сондықтан журналист үшін объективтілікке деген табиғи ұмтылысы оны прогрессивті ұстанымдарға және барлық әлеуметтік күштердің мүдделерінің жиынтығын, гуманистік қызмет пен қоғамның даму заңдылықтарын дұрыс білдіретін идеологиялық тұжырымдаманы табуға итермелейді.

С. БАЙМЕНОВА,
Г. УТЕГЕНОВА,
М.Әуезов атындағы ОҚУ
«Журналистика және қазақ тілі»
кафедрасының
аға оқытушылары.